

62

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**С Т А Н О В И Щ Е
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ –
ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ ПО К.Д. 23/2002 Г.**

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Поддържаеме изцяло съображенията си за противоконституционност, изложени в искането.

В настоящото изложение ще обърнем вашето внимание на някои допълнителни основания за противоконституционност на атакуваните разпоредби, произтичащи от противоречие с други, непосочени в първоначалното искане конституционни текстове. Възможност за това ни дава нормата на член 22, алинея 1 от Закона за Конституционния съд, според която “съдът не е ограничен с посоченото основание за несъответствие с Конституцията”. С тази разпоредба КС има признато правомощие да разкрие и обяви противоконституционност на атакуваните законови норми и на други извън първоначално заявените конституционноправни основания.

В първоначалното искане мотивирано поддържаеме противоречие на §§ 17, 20, 21, 23 и 34 от Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс (ЗИДГПК) с чл. 119 и чл. 124 от Конституцията.

В настоящото становище ще обосновем противоречие на същите параграфи с чл. 4, ал. 1, чл. 56 и чл. 6 от Конституцията.

I. С изменението, визирано в § 17 ЗИДГПК като касационно основание се въведе необосноваността. Това означава, че съгласно новата редакция на чл. 218ж. ВКС трябва да реши спора по същество не само при наличие на нарушение на материалния закон, а и когато констатира необоснованост на постановеното от въззивния съд решение.

Институтът на необосноваността е тясно свързан с две от основните начала на гражданския процес: основното начало за непосредственост и основното начало за необходимост решението да се постанови при условията на формирано свободно съдийско убеждение. Така е, защото обосноваването на един съдебен акт е проявление на самостоятелна, свободна съдийска преценка, базирана на впечатленията от непосредствено установените факти и обстоятелства по делото. И двете начала ще бъдат драстично нарушени, ако на ВКС се даде право да “преобсъди” събрания доказателствен материал без при това да е получил непосредствени впечатления в хода на събиране на допуснатите в процеса доказателства. Фигуративно казано ВКС ще трябва да “прережисира” умозрително делото без да е получил реално възприятие (на живо) от неговия градивен материал. С предвидената чрез § 17 възможност ВКС да гледа делото по същество поради необоснованост на решението се нарушава принципът за правовата държава, прогласен в чл. 4, ал. 1 от конституцията. Според реш. 9/94 г. и реш. 5/95 г. на КС на РБ: “Този конституционен принцип (на чл. 4, ал. 1) изисква съдържащите се в нормативните актове разпоредби да бъдат непротиворечиви, за да регулират безпроблемно обществените отношения”. В случая, както отбелязахме, са нарушени дори не конкретни норми, а два основополагащи принципа на гражданския процес – принципите за непосредственост и устност и начинът за формиране на свободно съдийско убеждение.

Доколкото указаното по-горе противоречие създава несигурност за правилното решаване на делото (обосноваването на решаващата теза, както казахме, ще се извърши умозрително), а решението на ВКС е окончателно, могат да се засегнат непоправимо интересите на някоя от страните, т. е. да бъде нарушено по същество конституционното право на защита. В този смисъл атакуваният § 17 ЗИДГПК противоречи както на чл. 4 ал. 1, така и на чл. 56 от Конституцията. Противоречие има и с чл. 6 от Конституцията, но на него ще се спрем накрая.

II. Съгласно § 20 ЗИДГПК се създава нов член 218и., ал. 1, според който ВКС ще трябва да реши спора по същество, включително в хипотезата на допуснато съществено процесуално нарушение. При това липсва механизъм (а едва ли може и да бъде създаден в условията на касационно производство) ВКС да отстрани процесуалното нарушение (например погрешно недопуснати и несъбрани доказателства). Въпреки всичко съставът на ВКС ще трябва да се произнесе по същество и то в условията на изчерпани процесуални възможности – решението на ВКС е окончателно. Противоконституционността на посочената нова алинея 1 на чл.218 е явна – противоречието е с чл. 4, ал. 1 и особено с чл. 56 от Конституцията.

III. Съгласно ал. 2 на чл. 218и. “При разглеждане на делото се допускат само доказателства за новооткрити обстоятелства след повторното разглеждане на делото от въззивния съд и за проверка на събраните доказателства при това разглеждане”. Тук са предвидени две хипотези, и двете очевидно противоконституционни.

1. Според първата хипотеза съставът на ВКС ще трябва да събира новооткрити доказателства и да реши делото по същество – контролният характер на касационното

производство е игнориран напълно. Създава се и вътрешна противоречивост в уредбата на материята (противоречие с чл. 4 , ал. 1 от Конституцията), което се отразява директно върху правото на защита (чл. 56 от Конституцията).

2. В сходна хипотеза, тази на чл. 231, ал. 1, б. "а" ГПК ВКС упражнява извънреден, постинстанционен контрол и ако искането е основателно, отменя влезлите в сила решения, като разбира се, не се произнася по съществуващото на спора. В почти същата хипотеза ВКС съгласно чл. 218и., ал. 2 ще трябва да събира новооткритите доказателства и да ги прецени в съвкупност с останалите (а може би ще трябва да открива и производство по оспорването им ?!) и да реши делото с окончателно решение. За правен спор, за който е предвидено триинстанционно производство, такива процесуални правила са дълбоко противоконституционни. Нарушава се както принципът на правовата държава, така и (особено) правото на защита по чл. 56 от Конституцията. Двата текста – чл. 218и., ал. 2 и чл. 231, ал. 1, б."а" биха били в хармония, само ако в хипотезата на новооткрито доказателство ВКС и в случаите по чл. 218и., ал. 2, изр.1 отмени решението на въззивния съд и върне делото за събиране и преценка на новооткритото доказателство по общия ред, включително с използване възможностите за откриване на производство по оспорването му.
3. Почти същите, а даже още по-категорични съображения за противоконституционност могат да се наведат и по отношение втората хипотеза на чл. 218и., ал. 2, задължаваща ВКС да събира доказателства за "проверка на събраните (доказателства) при повторното разглеждане на делото", за да реши спора по същество.

И при тази хипотеза ВКС ще трябва да събира и преценява доказателства на практика при условията на

едноинстанционно производство. За дела, за които е предвидена възможност за триинстанционно разглеждане, това е недопустимо и представлява противоконституционност, която директно произтича от нарушаване на прякодействащите конституционни норми на чл.4, ал.1 и чл.56 от Конституцията.

Изобщо относно всички атакувани разпоредби противоконституционността поради противоречие с чл. 56 от конституцията (правото на защита) произтича от това, че всяка законодателна промяна, накърняваща общоустановения процесуален ред за защита на едно субективно право, дефинитивно представлява нарушение на правото на защита по чл. 56 от Конституцията. Конституционноустановеното право на защита по чл. 56 обхваща както материалноправните предпоставки за реализацията му, ката и установения със законите общ процесуален ред, по който субективното право може да бъде защитено. Инцидентните отклонения от този общоустановен процесуален ред представляват нарушение на Зедин от най-важните елементи на правото на защита. Възлагането на контролноотменителна инстанция, каквато е касационната, на компетентности, типични за едноинстанционно производство, представлява точно таква отклонение. Никакви съображения за целесъобразност, например бързина за решаване на делото, естествено не могат да се противопоставят на противоконституционно нарушеното право на защита.

4. По същия начин се нарушава и чл. 6 от Конституцията за равенство на гражданите в аспекта общовалидност на процесуалния ред за защита на накърнени субективни права. Оказва се, че по отношение на някои граждани ще бъде приложено триинстанционното производство в неговата пълнота, включително и относно допускането, събирането и преценката на доказателствата, докато по отношение на други, в допуснати от закона изключения,

тези важни, решаващи за правилния изход на делото процесуални действия ще се осъществят при условията практически на едноинстанционно производство. Става дума, разбира се, за категориите дела, които според българското процесуално право подлежат на разглеждане от основна, въззивна и касационна инстанции. Затова не може да бъдат противопоставяни аргументи, че за някои категории дела законодателят бил предвид дву-, а даже и едноинстанционно производство. Става дума за защита по дела, които според ГПК се разглеждат триинстанционно.

IV. Възстановявайки действащата досега уредба с отмяна на § 20 по необходимост ще трябва да бъдат обявени за противоконституционни и § 21 И § 23 от ЗИДГПК.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВЪРХОВНИЯ
КАСАЦИОНЕН СЪД:**

ИВАН ГРИГОРОВ

**ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И РЪКОВОДИТЕЛ
НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ:**

БЛАГОВЕСТ ПУНЕВ

